

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

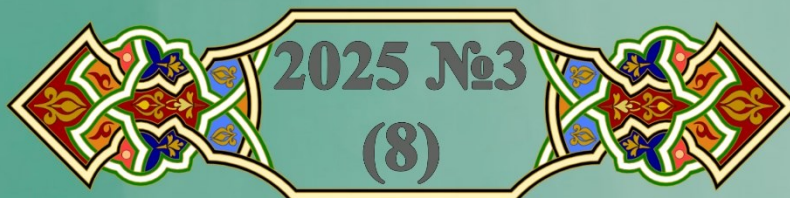
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

Samarqand-2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

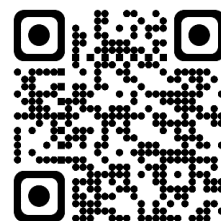
“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:	Bosh muharrir o‘rinbosari:
Juliboy ELTAZAROV <i>f.f.d., professor (O‘zbekiston)</i>	Roxila RUZMANOVA <i>f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)</i>
TAHRIRIYAT KENGASHI:	
Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti rektori (O‘zbekiston); Hakim XUSHVAQTOV – f.m.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Akmal AHATOV – t.f.d., professor, Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston); Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Suyun KARIMOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Musa YULDASHEV – f.f.n., professor (O‘zbekiston); Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor (O‘zbekiston); Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor (O‘zbekiston);	Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor (O‘zbekiston); Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya); Abduselam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya); Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya); Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya); Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH); Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya); Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya); Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon); Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya); Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilshod XURSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor (O‘zbekiston); Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Dilorom MUMINOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Zarifa XUSANOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston); Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston); Mas’ul muharrir: PhD, dotsent Zokir BAYNAZAROV (O‘zbekiston); Texnik xodim: Raxmatulla SHOKIROV (O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ

д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА

к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор, ректор Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор, проректор по научной работе и инновациям Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор, проректор по международному сотрудничеству Самаркандского государственного университета имени Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор (Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент (Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор (Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор (США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор (Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент (Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор (Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Дилором МУМИНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Зарифа ХУСАНОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: PhD, доцент **Зокир БАЙНАЗАРОВ** (Узбекистан)

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ** (Узбекистан)

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAOGU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilorom MUMINOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Zarifa HUSANOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasım ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilorom MUMİNOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Zarifa HUSANOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY XALQLARNING QADIMIY TARIXI

YULDASHEV Muso, YULDASHEVA Dilshoda

TURKIYLAR UZOQ O‘TMISH SIVILIZATSIYASINING SHOHIDI (SHUMER, ETRUSK, SHIMOLIY AMERIKA HINDU VA TURKIY TILLARI QIYOSIDA).....7

SAYFULLAEV Baxtiyor, ERGASHEV Odil, UNGALOV Lazizbek

QO‘SHRABOT TUMANINING QADIMGI TOSH (PALEOLIT) DAVRI YODGORLIKLARI15

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Gulnoz SATTOROVA

RIZO NURNING ADABIYOTSHUNOSLIKKA DOIR TADQIQOTLARI.....23

Emrah YILMAZ

DİLİN İÇ YÜZÜ VE KULLANIM ALANLARI29

G‘AFFOROV Alisher

BADIIY ASAR NOMI SIFATIDA QO‘LLANAYOTGAN BIRIKMASHAKLLARNING AYRIM FUNKSIONAL-SEMANTIK XUSUSIYATLARI.....41

ODINAYEV Chingiz

TURK XOQONLIGI DAVRIDA SUG‘D VOHA HUKMDORLIGINING UNVONLAR TIZIMI47

Muhammadixon BUZRUKOV

SA‘DUDDIN MAS‘UD TAFTAZONIYNING SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETIDA SAQLANAYOTGAN RIYOZIYOT ILMIGA OID QO‘LYOZMA ASARI XUSUSIDA.....54

ABBOSOV Habibullo

SOHIBQIRON AMIR TEMUR MA‘NAVIY DUNYOSI ALISHER NAVOIY TALQINIDA60

SAFAYEV Mansur

TURKISTON GILAM SAN‘ATI: KOLLEKSIONERLIK VA KO‘RGAZMALAR FAOLIYATI KONTEKSTIDA.....67

ДОСПАНОВ Октябрь

ИСТОРИКО-ЭТНОГРАФИЧЕСКИЙ И КУЛЬТУРНЫЙ АНАЛИЗ ТРАДИЦИОННОГО РЫБОВОДСТВА У НАРОДОВ ЮЖНОГО ПРИАРАЛЬЯ75

FURKATOVA Maxliyo

THE UZBEK ACCUSATIVE CASE IN ENGLISH: A CONTRASTIVE-TYPOLOGICAL STUDY.....83

MUXAMMADIYEV Nodir

QASHQADARYO VILOYATI O‘ZBEK SHEVALARIDAGI O‘ZLASHMA SO‘ZLAR SEMANTIKASI90

Uzm. Esra Yarız

BEDRİYE NAİM MUTLU‘NUN “BİTMEYEN HİKÂYELER” VE “AİLE AĞACI” KİTAPLARI ÜZERİNE İNCELEMELER95

Zeynep GÜLER

SEVİNÇ ÇOKUM‘UN HİLAL GÖRÜNÜNCÜ ROMANINDA TÜRKÇÜ TAVIRI.....102

ADABIY ALOQALAR, QIYOSIY TILSHUNOSLIK VA ADABIYOTSHUNOSLIK

SATTOROV Begzod

XITOY VA TURKIY ADABIYOTDA KONNOTATIV NOMINATSIYA: MAQOLLAR VA SHE‘RIYAT KONTEKSTIDA TADQIQOT108

Foziljon SHUKUROV

“JAVOBIYA” AN‘ANASINING MOVAROUNNAHR SHOIRLARI IJODIDAGI O‘RNI115

BAYIMBETOVA Mexriban

THE FORMATION SYSTEM OF IMITATIVE WORDS IN THE ENGLISH AND KARAKALPAK LANGUAGES.....120

РАДЖАБОВ Анвар

РЕЦЕПЦИЯ ТЮРКО-ПЕРСИДСКОЙ ПОЭЗИИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РУССКИХ ПОЭТИЧЕСКИХ ПЕРЕВОДОВ128

AZIZ MUSHTARIY!

Ushbu sonning asosiy o'qi, tilning badiiy chuqurligi bilan tarixning qadimiy izlarini birlashtiruvchi o'ziga xos tadqiqotlardan tashkil topgan. She'riyatda til birliklarining takrori va konnotativ quvvati, Alisher Navoiyning ulug' hukmdor Amir Temurning ma'naviy dunyosiga doir sharhlari, Turk-fors she'riyatining ruscha tarjimalari ushbu yozuvning adabiyot kategoriyasidagi asosiy doirasini shakllantirgan. Shu bilan birga, Xitoy va turkiy adabiyotdagi konnotativ nominatsiya, ingliz va qoraqalpoq tillaridagi taqlid so'zlarning yasash tizimi qiyosiy ravishda ko'rib chiqilgan. Tarix va arxeologik tadqiqotlar orqali turkiy xalqlarning qadimiy Shumer va Etrusk tillari bilan qurgan sivilizatsion aloqasiga diqqat jalb etilgan. Turk Xoqonligi davridagi Sug'd unvonlar tizimlari o'rganilgan va Qo'shrabat hududidagi Paleolit davriga oid arxeologik topilmalar vositasida madaniy merosimizning turli qatlamlari ko'z oldiga keltirilgan. Yakunda; Turkiston gilam san'atining kolleksiyonerlik kontekstidagi qadri, Samarqandda topilgan noyob matematika qo'lyozmasining muhtevosi, badiiy asarlar nomining funksional xususiyatlari, tilning ichki mohiyati va qo'llanish sohalari, Qashqadaryo shevalaridagi o'zlashma iboralarning semantikasi bilan to'ldirilgan ushbu boy to'plam, o'quvchilarga madaniy va ilmiy jihatdan turli xil istiqbollarni taqdim etmoqda.

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

The central axis of this issue consists of original research that integrates the artistic depth of language with the ancient traces of history. The recurrence and connotative power of linguistic units in poetry, Alisher Navoi's commentaries on the spiritual world of the great ruler Amir Timur, and the reception of Turco-Persian poetry through Russian translations have formed the core framework for the literature category of this writing. Furthermore, connotative nomination in Chinese and Turkic literature, and the word-formation system of imitative words in the English and Karakalpak languages have been comparatively addressed. Through historical and archaeological studies, attention has been drawn to the civilizational connection established by the Turkic peoples with the ancient Sumerian and Etruscan languages. The titles of the Sogdian rulers during the Turkic Khaganate period have been examined, and various layers of our cultural heritage have been brought to light through Paleolithic archaeological findings in the Qushrabad region. Finally; this rich compilation, completed with the value of Turkestan carpet art in the context of connoisseurship, the content of a rare mathematics manuscript found in Samarkand, the functional characteristics of artistic work titles, the inner essence and areas of use of language, and the semantics of non-literal expressions in the Kashkadarya dialects, offers various perspectives to readers from a cultural and scientific standpoint.

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Bu sayının ana eksenini, dilin sanatsal derinligi ile tarihin kadim izlerini birleştiren özgün araştırmalardan oluşmaktadır. Şiirde dil birliklerinin tekrarı ve çağrışımsal gücü, Alî Şîr Nevâî'nin büyük hükümdar Emir Timur'un manevi dünyasına dair yorumları, Türk-Fars şiirinin Rusça çevirileri konuları yazının edebiyat kategorisindeki temel çerçevesini oluşturmuştur. Bununla birlikte Çin ve Türk edebiyatındaki konnotatif adlandırma, İngilizce ve Karakalpakça'daki yansıma sözcüklerin yapısı karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Tarih ve arkeoloji çalışmaları üzerinden Türklerin kadim Sümer ve Etrusk dilleriyle kurduğu medeniyet bağlantısına dikkat çekilmiştir. Türk Kağanlığı dönemindeki Soğd unvan sistemleri incelenmiş ve Kuşrabad bölgesindeki Paleolitik döneme ait arkeolojik bulgular aracılığıyla kültürel mirasımızın farklı katmanları gözler önüne serilmiştir. Son olarak; Türkistan kilim sanatının koleksiyonerlik bağlamındaki değeri, Semerkant'ta bulunan nadir bir matematik el yazmasının muhtevası, bediî eserlerin işlevsel özellikleri, dilin iç yüzü ve kullanım alanları, Kaşkadarya ağızlarındaki dolaylı anlatımların semantiği ile tamamlanan bu zengin seçki, okuyuculara kültürel ve bilimsel açıdan farklı perspektifler sunmaktadır.

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Основу данного выпуска составляют оригинальные исследования, которые объединяют художественную глубину языка с древними страницами истории. В разделе поэзии рассматриваются повторяемость и коннотативная сила языковых единиц; представлены комментарии Алишера Навои, посвящённые духовному миру великого правителя Амира Темура; а также анализируются русские переводы тюрко-персидской поэзии, формирующие основное направление литературной категории этого номера. В сравнительном аспекте анализируются коннотативная номинация в китайской и тюркской литературе, а также система словообразования звукоподражательных слов в английском и каракалпакском языках. Посредством исторических и археологических исследований обращается внимание на цивилизационные связи тюркских народов с древними шумерским и этрусским языками. Изучены системы согдийских титулов периода Тюркского каганата, а археологические находки палеолитического периода, обнаруженные на территории Кушрабадского региона, позволяют реконструировать различные пласты нашего культурного наследия. В заключение, этот обширный сборник, дополненный исследованиями о ценности туркестанского коврового искусства в контексте коллекционирования, содержании уникальной математической рукописи, найденной в Самарканде, функциональных особенностей наименований художественных произведений, внутренней сущности и сферах употребления языка, а также семантики заимствованных выражений в кашкадарьинских говорах, предлагает читателям широкий спектр культурных и научных перспектив.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

TURK XOQONLIGI DAVRIDA SUG‘D VOHA HUKMDORLIGINING UNVONLAR TIZIMI

ODINAYEV Chingiz Tog‘aymurod o‘g‘li,
Termiz davlat universiteti tayanch doktoranti
(Termiz, O‘zbekiston)

E-mail: chingizodinayev9@gmail.com

 ORCID: 0009-0002-7880-1820

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17499954>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Turk xoqonligi davrida Sug‘d voha hukmdorligi boshqaruvida amalda qo‘llanilgan unvonlar va epitelar, ularning boshqaruvdagi o‘rni va ahamiyati haqida so‘z yuritiladi. Sug‘d o‘lkasi tarkibiga kiruvchi 10 ga yaqin kichik mulkliklarda qo‘llanilgan unvonlar haqida ham ma‘lumot beriladi. Kichik mulkliklardagi boshqaruvchi sulolalar va ularning bir-biriga etnomadaniy aloqalari, shuningdek, kichik mulkliklardagi unvonlar tizimining o‘xshash va farqli jihatlari tahlil qilinadi. Turk xoqonligidan Sug‘d boshqaruviga o‘zlashgan unvonlar haqida ham to‘xtalib o‘tiladi. Sug‘d voha hukmdorligi boshqaruviga oid unvon va epiteltarning numizmatik manbalarda aks etishiga oid ma‘lumotlar keng yoritib o‘tiladi. Shuningdek, Turk xoqonligi va Sug‘d voha hukmdorligi o‘rtasida o‘rnatilgan ko‘ragonlik tizimi haqida ham qisqacha to‘xtalib o‘tiladi.

Kalit so‘zlar: *Turk xoqonligi, Sug‘d, eltabar, tudun, ixshid, afshin, ixrid, ispahbod, xudot, dehqon, dapirpat, mag‘upat, Mug‘ hujjatlari.*

TÜRK KAĞANLIĞI DÖNEMİNDE SOĞD VADİSİ HÜKÜMDARLIĞININ UNVAN SİSTEMİ

Özet: Bu makalede, Türk Kağanlığı döneminde Soğd vahası hâkimiyeti idaresinde fiilen kullanılan unvanlar ve epiteler, bunların yönetimdeki yeri ve önemi üzerinde durulmaktadır. Soğd bölgesine dâhil yaklaşık on küçük beylikte kullanılan unvanlar hakkında da bilgi verilmektedir. Küçük beyliklerdeki hâkim hanedanlar ve onların birbirleriyle olan etno-kültürel ilişkileri, ayrıca bu beyliklerdeki unvan sisteminin benzer ve farklı yönleri tahlil edilmektedir. Türk Kağanlığı’ndan Soğd yönetimine intikal eden unvanlar üzerinde de durulmaktadır. Soğd vahası hâkimiyeti idaresine dair unvan ve epitelerin numizmatik kaynaklarda yansımalarına ilişkin bilgiler ayrıntılı biçimde ele alınmaktadır. Ayrıca, Türk Kağanlığı ile Soğd vaha hâkimiyeti arasında tesis edilen *körganlık* sistemi hakkında da kısaca değinilmektedir.

Anahtar kelimeler: *Türk Kağanlığı, Soğd, eltabar, tudun, iḫşid, afšin, iḫrid, ispahbod, xudat, dehqon, dapirpat, magupat, Mug belgeleri.*

TITLE SYSTEM OF SOGDIAN RULERS UNDER THE TURKIC KHAGANATE

Abstract: This thesis examines the titles and epithets used in the governance of the Sogdian oasis during the Turkish Khaganate, focusing on their roles and significance in administration. It provides information on the titles used in nearly ten small principalities that were part of the Sogdian region. The study analyzes the ruling dynasties of these small principalities, their ethnic connections, and the similarities and differences in their systems of titles. It also examines the titles adopted from the Turkish Khaganate into the Sogdian administration. Additionally, the thesis sheds light on the representation of these administrative titles and epithets in numismatic sources.

“In addition, brief attention is given to the *köraganlik* system established between the Turkic Khaganate and the Sogdian oasis polity”.

Key words: *Turkic Khaganate, Sogd, elteber, tudun, ikhshid, afshin, ikhrid, ispahbod, xudot, dehqon, dapirpat, mag'upat, Mug documents.*

Kirish. Ilk oʻrta asrlar davrida Turk xoqonligi Markaziy Osiyoning siyosiy xaritasida qudratli imperiya sifatida maydonga chiqdi. Shu davrda Markaziy Osiyo hududi, jumladan, Sugʻd vohasi ham xoqonlik tarkibiga kiritilgan edi. Sugʻd konfederativ ittifoqi Turk xoqonligi tasarrufidagi siyosiy-hududiy birlik sifatida faoliyat yuritgan. Bunday xulosaga kelishga asos, ilk oʻrta asr xitoy manbalari - “Bey- shi”, “Suy-shu” va “Tan-shu” yilnomalarida 550-560-yillar oraligʻida Turk xoqonligi (Tu-kyue) Juan-juan xoqonligini tor-mor etib, oradan koʻp oʻtmay gʻarbdagi Ida (Eftalitlar) davlatini magʻlubiyatga uchratgani va uning tasarrufidagi hududlarni oʻz nazoratiga olgani (Boboyarov G. 2018:49) haqidagi maʼlumotlardir. Shu davrda Sugʻd Eftalitlar davlatining tarkibiy qismi boʻlgani maʼlum.

Shu tariqa, Eftalitlar davlatining parchalanishidan soʻng, Sugʻd hududida Turk xoqonligining siyosiy va maʼmuriy nazorati oʻrnatildi. Sugʻd konfederativ ittifoqi oʻz ichiga Samarqand, Kesh, Naxshab, Maymurgʻ, Ishtixon kabi bir qator yirik va kichik mulklarni qamrab olgan yirik voha hukmdorligi sifatida shakllangan. Turk xoqonligi tarkibidagi boshqa voha hukmdorliklari singari Sugʻd ham oʻziga xos boshqaruv tizimi va unvonlar iyerarxiyasiga ega boʻlgan. Sugʻd hukmdori “Ixshid” unvoniga ega boʻlib, uning qarorgohi Samarqandda joylashgan edi (Sulaymonova S. 2022:69). U Samarqanddan turib konfederatsiya tarkibidagi boshqa mulklarni ham nazorat qilib borgan. Turk xoqonligi hukmronligi oʻrnatilgandan soʻng esa, markaziy hokimiyat tomonidan yuborilgan rasmiy shaxslar orqali nazorat kuchaytirilgan.

Asosiy qism. Turk xoqonligi davlat boshqaruv tizimida vassal hududlar ustidan nazoratni taʼminlashga alohida eʼtibor qaratilgan. Bu jarayonda xoqonlik turli darajadagi mansabdorlar - shad, tegin, eltabar, tudun, choʻr, erkin, tarxon, tutuq kabi unvonli shaxslar orqali vassal hududlarni boshqargan.

Turk xoqonligi hududi keng sarhadlarga choʻzilgan boʻlib, Sugʻd vohasi ham taxminan 560-570-yillar oraligʻida xoqonlik tarkibiga kiritilgan. Sugʻd konfederativ ittifoqi oʻz ichiga Samarqand, Kesh, Panch (Maymurgʻ), Naxshab, Kushoniya, Ishtixon, Kabudon, Fay kabi bir qancha kichik mulkliklarni olgan (Sulaymonova S. 2022:55). Geografik jihatdan Sugʻd vohasi Zarafshon vodiysining Panjikentdan Karmanagacha boʻlgan hududini (Markaziy Sugʻd), Karmanadan gʻarbdagi Buxoro atrofidagi yerlarni (Gʻarbiy Sugʻd) va Qashqadaryo vohasini (Janubiy Sugʻd) oʻz ichiga olgan (Sandiboyev A.N. 2016:8). Sugʻd konfederatsiyasi tarkibidagi har bir tarixiy-geografik viloyat oʻziga xos boshqaruv sulolasi, siyosiy-maʼmuriy markaz (poytaxt), tanga-pul zarbi, tamgʻa (hokimiyat ramzi), harbiy tuzilma va unvonlar tizimiga ega boʻlgan. Konfederatsiya rivojlanib borgan sari boshqaruvdagi markazlashuv ham kuchayib bordi. VII asr oʻrtalarida bu hududdagi hukmdorliklar Kesh atrofida birlashgan boʻlsa, asrning ikkinchi yarmiga kelib, Samarqand butun konfederatsiyaning markazi sifatida tan olingan.

Gʻarbiy Turk xoqonligi Sugʻd vohasidagi hukmdorliklarni Samarqand orqali boshqarishga uringan. “Tan shu” yilnomasida qayd etilishicha, 590–620 yillarda Samarqandga hukmronlik qilgan Tayshebi/Shashebi va Kuymuchji ismli ikki mahalliy hukmdor Gʻarbiy Turk xoqonlariga kuyov boʻlib, “turklarga boʻysungani” va Sugʻddagi boshqa hukmdorliklar ustidan ustunlikka ega boʻlgani taʼkidlangan (Sulaymonova S. 2022:61).

Sugʻdda zarb qilingan, biroq qaysi hukmdorlikka tegishli ekani nomaʼlum boʻlgan “xotun”

unvonli (𐰇) tamgʻali tangalar (Boboyorov G. 2020:4) Gʻarbiy Turk xoqonlariga kuyov boʻlgan ixshidlarning turkiy malikalar nomidan tanga zarb ettirganini anglatadi. Ushbu tangalar Samarqand, Kabudon yoki Panchda zarb qilingan boʻlishi mumkin.

Samarqand hukmdorlari “ixshid”, Keshdagi hukmdorlar esa “ixrid” unvonini olgan boʻlib, boshqa mulklarda “huv/huvu” yoki “xudot” kabi bosh unvonlar qoʻllangan (Sulaymonova S. 2022:77). Kichik maʼmuriy birliklar (rustoqlar va qishloqlar) “dehqon” unvoniga ega mahalliy hokimlar tomonidan boshqarilgan. Ularning ham markaziy, ham konfederatsiya doirasidagi “ixshid” unvonli hukmdorlarga itoat etgani maʼlum.

Mugʻ togʻi sugʻdiy hujjatlarida Sugʻd hukmdorlarining unvoni xšēδ (ixshid) sifatida, arab manbalarida esa اخشيد koʻrinishida qayd etilgan. Biroq, 650–670-yillar davomida hukmronlik qilgan Avarxuman (βrywmʻn) va undan avvalgi Shishpir (šyšpyr) tomonidan zarb etilgan tangalarda ularning unvoni MLKʻ – “podsho” sifatida berilgan. Afrosiyob devoriy rasmlarida ham Avarxuman MLKʻ sifatida tasvirlangan (Otaxoʻjayev A. 2010:15). Shuningdek, sugʻdiy tangalarda MRʻY unvoni ham uchraydi. Bu oromiy ideogramma boʻlib, “hukmdorim” maʼnosini anglatadi. Sugʻdiy tilida bu xwβ(w), xwtʻw – “hokim”, “hukmdor” soʻzlarini ifodalash uchun qoʻllangan. Biroq MLKʻ va MRʻY unvonlari oʻrtasidagi iyerarxik farqlar hali toʻliq oʻrganilmagan (Gʻoyibov B.2020:54). MRʻY unvoni III asrga oid Kultoʻba bitiklarida symrknč MRʻY (Samarqand hukmdori), kšynk MRʻY (Kesh hukmdori), nxšpyk MRʻY (Naxshab hukmdori) koʻrinishida uchraydi, ammo Chochda qayd etilmagan. Bu esa uning Sugʻd konfederatsiyasiga xos unvon ekanini koʻrsatadi.

1-jadval. Turk xoqonligi davri Sugʻd voha hukmdorligida qoʻllangan unvonlar

T/R	Sugʻddagi mahalliy mulkliklar	Mahalliy unvonlar	Turk xoqonligi boshqaruviga oid unvonlar
1	Samarqand	Ixshid	Eltabar
2	Buxoro	Xudot	Tudun
3	Kesh	Ixrid/Aaxvirpat	Choʻr
4	Naxshab	Ispahbod	Tarxon
5	Panch (Maymurgʻ)	Afshin	
6	Kushoniya	?	
7	Ishtixon	?	
8	Kabudon	?	
9	Fay	?	
10	Rustoqlar (kichik mulklar)	Dehqon	
Sugʻdiy tangalarda uchraydigan bosh unvonlar			
	MLKʻ – “podsho”	MRʻY-“hukmdorim”	xwβ(w), xwtʻw – “hokim”, “hukmdor”
	huv/huvu-hukmdor		

“Ixshid” unvoni Sugʻddan tashqarida ham qoʻllanilgan boʻlib, buni Fargʻona misolida

ko‘rish mumkin (Boboyarov G‘. 2018:89). A. Kubatinning fikriga ko‘ra, sug‘diy ixšēd unvoni (xšēt/xšāt) G‘arbiy Turk xoqonligidagi “shad” (šad) unvonining manbasi bo‘lgan. Biroq “shad” unvonining aniq qachon va qanday tarzda Turk xoqonligi ma‘muriy tizimiga kiritilgani to‘g‘risida yagona ilmiy fikr yo‘q (Кубатин А.В. 2016:115).

Sug‘dda markaziy va mahalliy hokimiyat o‘rtasidagi munosabatlar yirik zamindorlar, boy savdogarlar va shaharlik aslzodalardan iborat “Oqsoqollar kengashi” orqali tartibga solingan. Ixshidlar ayni shu kengash fikriga suyangan holda cheklangan hokimiyatga ega bo‘lgan. Undan keyingi boshqaruv pog‘onasida “ozodlar” (yerga egalik qiluvchi mulkdorlar) turgan (G‘oyibov B. 2020:56). Sug‘d konfederatsiyasi davlat boshqaruvida markaziy va mahalliy unvonlar ham amalda bo‘lgan. Har bir hududda o‘ziga xos mahalliy ma‘muriy unvonlar bo‘lgan. Masalan, Panch hukmdorining saroyida xizmat qilgan framandar Avat (pr‘m’nδ‘r ‘wt) – hukmdorning xo‘jalik ishlari bo‘yicha yordamchisi bo‘lgan. Framandar - mahalliy boshqaruv unvoni sifatida konfederatsiya bo‘ylab faoliyat yuritgan.

Shuningdek, Mug‘ tog‘i sug‘diy hujjatlarida uchraydigan γwyrpt (aaxvirpat) – “otxona boshligi” ma‘nosini anglatadi. Bu unvon Kesh hukmdorining unvoni sifatida ham uchraydi. VII – VIII asrlarda Keshda zarb qilingan tangalarda “Kesh hukmdori Axurpat” (kšy’n‘k xwβ xwrp’t) deb yozilgan. Xitoy yilnomalarida esa 727 yilda Shi (Kesh)dan Xitoyga elchi yuborgan Xubido (Axurpat) nomi qayd etilgan. Bu Axurpat unvoni avval otxona boshlig‘i, keyinchalik otliqlar qo‘mondoni, oxir-oqibat Kesh hukmdori darajasigacha ko‘tarilganini ko‘rsatadi. Shunday qilib, Kesh hududida “ixrid” va “aaxvirpat” unvonli hukmdorlar faoliyat yuritgan.

Sug‘ddagi unvonlar orasida ko‘proq o‘troq hayotga xos ma‘muriy unvonlar yetakchilik qilgan. Jumladan, axurpat – otxona boshlig‘i, aavazipat – hovuzlar boshqaruvchisi, pardezbon – bog‘-rog‘lar, xiyobonlar ustidan nazoratchi, g‘upat – moliya ishlari boshqaruvchisi kabi unvonlar shular jumlasidandir. Bu unvonlar Sug‘d konfederatsiyasida boshqaruv tizimi nozik tuzilmaga ega bo‘lganini ko‘rsatadi.

Sug‘d konfederatsiyasining siyosiy hayotida muhim rol o‘ynagan unvonlar tizimi diqqatga sazovordir. Manbalarda qayd etilishicha, mazkur unvon va mansablar muayyan ma‘muriy yoki siyosiy vazifalarni anglatgan. Jumladan, bozkrom - “bojxona nazoratchisi”, naztiğriv - “hukmdor yordamchisi” yoki “vazir”, dapirpat - “bosh kotib”, parvonak krak - “farmon va hujjatlarni yetkazuvchi”, shuningdek, “mukofotlarni topshirishga mas‘ul shaxs” bo‘lgan. Arspan - “qishloqlar ustidan nazorat yurituvchi” yoki “haram og‘asi”, ‘pš’rspn - “arspan”ning yordamchisi sifatida faoliyat yuritgan. Shu bilan birga, katiyabshauz - “qishloq oqsoqoli”, urnikam - “qonunlar ijrosi bilan shug‘ullanuvchi rasmiy shaxs”, mag‘upat esa “bosh kohin” ma‘nosini anglatgan. Bu kabi mahalliy mansab va unvonlar Sug‘d davlat boshqaruvi va ijtimoiy tuzilmasining murakkabligidan dalolat beradi (G‘oyibov B. 2020:61).

Shuni alohida ta‘kidlash joizki, Sug‘d konfederatsiya tarkibidagi alohida mulklar – viloyatlar yoki shaharlar siyosiy mustaqillik darajasiga ko‘ra turlicha mavqega ega bo‘lishgan. Bu holat ular boshqaruvida qo‘llanilgan unvonlarda ham o‘z ifodasini topgan. Masalan, ixshid unvoni faqat markaz – Samarqand hokimiga nisbatan qo‘llanilgan. Holbuki, mahalliy hokimlar Panchda - afshin, Naxshabda - ispahbod, Keshda – axurpat deb atalgan. Bu unvonlar ixshid unvonidan pastroq siyosiy va ma‘muriy maqomni anglatgan. Shu asosda Sug‘d davlat boshqaruvi markaziy va mahalliy unvonlar iyerarxiyasi asosida tashkil etilganini ko‘rish mumkin. Ayni paytda, Sug‘d manbalarida uchraydigan “xutav” unvonining huquqiy va siyosiy maqomi yuzasidan aniqlik mavjud emas. Bu unvon markaziy yoki mahalliy hokimlikka tegishli ekani bo‘yicha tarixchilar o‘rtasida turlicha fikrlar mavjud (G‘oyibov B. 2020:58). Shuningdek, Buxoroda hukmronlik qilgan

hokimlar “xudot” unvonini olgan bo‘lib, manbalarda ular “buxarxudot” deb qayd etilgan. Bu esa ushbu titul Buxoro mulkida o‘ziga xos siyosiy mustaqillik va barqaror sulolaviy hokimiyat shakliga ega bo‘lganini ko‘rsatadi.

Konfederatsiya taraqqiy etib borgani sari uning boshqaruv tizimi ham takomillashib bordi. Ayniqsa, Turk xoqonlaridan biri bo‘lgan, xoqonlik boshqaruvida islohotlar o‘tkazgan Tun Yabg‘u-xoqon (618–630) davrida, butun xoqonlik hududlarida bo‘lganidek, Sug‘d konfederatsiyasida ham ma‘muriy boshqaruv tizimi yangilandi. Sug‘dda mavjud bo‘lgan mahalliy boshqaruv saqlab qolinadi, biroq uni nazorat qilish uchun xoqonlik markazidan noib, eltabar va tudun kabu vakillar yuborilgan. Bu holat, Sug‘d markaziy hokimiyatining nisbiy mustaqilligi mavjud bo‘lganini va u bu imkoniyatdan faol foydalanganini ko‘rsatadi. Turk xoqonligida to‘rtta oliy unvon — xoqon, yabg‘u, shad va tegin faqat Ashina xonadoni a‘zolariga berilgan bo‘lib (Кубатин А.В. 2016:132), qolgan unvonlar esa bu sulola vakillariga ham, boshqa urug‘ va qabila boshliqlariga ham berilishi mumkin edi. Shu jihatdan olib qaraganda, xoqonlikda ikki darajali unvonlar tizimi mavjud bo‘lgan: birinchisi, Ashina xonadoniga xos oliy toifadagi unvonlar; ikkinchisi, tobe boshqaruvlar va mahalliy hukmdorliklar tomonidan qo‘llanilgan ikkinchi darajadagi unvonlar. Sug‘d va boshqa vassal hukmdorliklarida uchraydigan eltabar unvoni aynan shu ikkinchi toifaga kiradi. Biroq u boshqa ikkinchi darajali unvonlar - tudun, tutuq, cho‘r, erkin, tarxon kabi unvonlardan nufuzliroq bo‘lgan. Xoqonlar bu unvonlarni taqsimlashda ma‘lum siyosiy mezonlarga amal qilganlar: yirik qabila boshliqlari va vohta hukmdorlariga eltabar, nisbatan kichik urug‘-qabila vakillariga esa erkin unvoni berilgan (Sulaymonova S.2022:78). Shuni ham aytish joizki, eltabar unvoni Sug‘dning mahalliy hukmdoriga tegishli bo‘lganmi yoki xoqonlik vakiliga berilganmi – bu masala hanuzgacha ilmiy jihatdan o‘z yechimini topganicha yo‘q.

Qadimgi turkcha “cho‘r” unvoni esa asosan Panch va qisman Samarqand boshqaruvi bilan bog‘liq holda uchraydi. 650–750-yillarda hukmronlik qilgan Ixshidiylar sulolasi vakillari, garchi turkiy ismlarga (Tarxon, G‘urak, Turg‘ar, Bekcho‘r/Bo‘gu-cho‘r) ega bo‘lishsa-da, ixshid unvonini ishlatishda davom etganlar. Aksincha, kelib chiqishi sug‘diy bo‘lgan, kuyov sifatida Panch (Panjikent) hukmdorligi hokimiyatini cho‘r unvonli turkiy sulola vakillaridan qabul qilib olgan Devashtich “afshin” unvonidan foydalanish bilan birgalikda, arab manbalaridan ma‘lum bo‘lishicha, shur (cho‘r) unvonini qo‘llashda ham davom etgan (Sulaymonova S.2022:80).

“Tarxon” unvoni esa, Sug‘d boshqaruvida ayniqsa Panch bilan barqaror bog‘liq bo‘lsa-da, Samarqand bilan bog‘liqligi esa ehtimoli bir tarzda uchraydi. Yunon tarixchisi Menandr (VI asr) Istami xoqonning Vizantiyaga yuborgan elchilardan birining ismi Tag‘ma Tarxon (Sug‘d savdogari Maniakhning o‘g‘li) ekanligini yozadi. U tarxon unvonli Sug‘d amaldorlaridan biri bo‘lganligi ehtimoli mavjud. Aslida xoqonlikka xos unvonlardan eng keng tarqalgani tarxon unvoni bo‘lib, bir qator tadqiqotchilar uni ma‘muriy-harbiy xarakterga ega deb hisoblaydilar (Смирнова О. И. 1970:121). Xitoy yilnomalarida ham ushbu unvon xoqonlikdagi boshqa unvonlarga nisbatan pastroq o‘rinda turgan.

Natija va muhokama. Shunday qilib, xoqonlikda mavjud bo‘lgan ikkinchi darajali unvonlarning aksariyati, masalan, eltabar, tudun, cho‘r, tarxon kabilar Sug‘d boshqaruvida ham qo‘llanilgan. Misol uchun, 693-708 yillarda Panchda hukmronlik qilgan shaxs ismi Chakin Cho‘r Bilga bo‘lgan. “Bilga” atamasi bu yerda epiteta sifatida qo‘llanilgan bo‘lib, VII asrning oxirlariga oid Panch tangalarida “xwβ pncy MR‘Y βylk” - “Panch hukmdori Afshin Bilga” tarzida uchraydi. Olim B.A. Livshitsning takidlashicha, “βyδk” qadimgi turkcha bilgä – “donishmand” so‘ziga mos keladi (Gömeç S. 2000:4). Shuningdek, Mug‘ hujjatlarida Sug‘d noibi va mahalliy hukmdorlariga

nisbatan qo‘llangan Ot-tegin (‘wttkyn), kül irkin (kwδ’rk’yn), bars (p’rs) kabi epitettlar ham qayd etilgan (Кубатин А.В. 2014:17).

1-rasm. Sug‘d ixshidi G‘urak tangasi.

Shuningdek, Sug‘d hukmdorlaridan ayrimlari o‘z rafiqalari - turkiy malikalar nomidan “xotun” unvoni bilan tangalar zarb qildirgan bo‘lsa, boshqalari o‘z nomidan mustaqil ravishda tangalar zarb ettirgan. Masalan, G‘urak, Tukaspadak va Tarxun nomlariga oid tangalarini bunga misol keltirish mumkin. Xususan, Sug‘d ixshidi G‘urak tomonidan zarb qilingan tangada “*wr’kk MLK*” — ya’ni "Urak podsho" (Ixshid G‘urak) degan yozuv tushirilgan (Смирнова О. И. 1981:47). Bu esa Sug‘d konfederativ ittifoqiga kiruvchi Samarqand, Kesh, Panch kabi mahalliy hukmdorliklar o‘z nomidan yoki Turk xoqonlari nomidan tangalar zarb ettirganini ko‘rsatadi. Ushbu amaliyot Sug‘d vohalarining siyosiy mustaqilligi darajasi va ularning Turk xoqonligi bilan bo‘lgan murakkab munosabatlaridan dalolat beradi.

Bundan tashqari, Sug‘d tangalari tarkibiga kiruvchi yana bir turdagi tanga O.I. Smirnova tomonidan tahlil qilinib, o‘qib chiqilganda, mazkur tangalarning orqa tomonida markazda **mash‘ala ko‘rinishiga o‘xshash** belgisi tasvirlangan bo‘lib, uning atrofida ikki qatordan iborat konsentrik yozuv joylashtirilgan. Bu yozuv *ywβw trnβ’c* yoki *ywβw tr’β’c* hukmdorning unvoni yoki uning ismi va unvonini o‘z ichiga olgan. Ikkinchi so‘z izoh talab etadi. Agar bu unvon bo‘lsa, u holda u *kwstwtk* (Qushtutak), *ywβ-y’ysrc* (Xax-sar) kabi unvonlar bilan qiyos qilinadi. Shuningdek, Mug‘ hujjatlarida *ywβ unvoni trnβc ywβw* yoki *tr’βc ywβw* shaklida uchraydi. O‘rta asrlarda “Tarab” (arab yozuvida «طَرَب») nomli joy Buxoro yaqinida, Xunbun hududi (Xuroson yo‘li atrofida) va zamonaviy Afg‘oniston hududida “Tarnab” nomi bilan mavjud bo‘lgan (Смирнова О. И. 1970:182). Shu nuqtai nazardan mazkur tangadagi so‘zni “Tarnab hukmdori” deb o‘qish mumkin. Ya’ni Sug‘d tarkibidagi kichik mulkliklarning birining hukmdori bo‘lgan bo‘lishi mumkin. Shunday qilib, yozma va numizmatik manbalarga ko‘ra, Sug‘d voha humdorligida yuqorida keltirib o‘tgan unvonlar amalda bo‘lganligini kuzatishimiz mumkin.

2-jadval. Sug‘d boshqaruvidagi quyi pog‘onadagi unvonlar

1	Framandar -hukmdorning xo‘jalik ishlari bo‘yicha yordamchisi
2	axurpat – otxona boshlig‘i
3	g‘upat – moliya ishlari boshqaruvchisi
4	aavazipat – hovuzlar boshqaruvchisi
5	bozkrom - bojxona nazoratchisi
6	naztiğriv - hukmdor yordamchisi yoki vazir
7	dapirpat - bosh kotib

8	parvonak krak - “farmon va hujjatlarni yetkazuvchi
9	Arspan - “qishloqlar ustidan nazorat yurituvchi
10	’pš’rspn - arspanning yordamchisi
11	katiyabshauz - qishloq oqsoqoli
12	urnikam - qonunlar ijrosi bilan shug’ullanuvchi rasmiy shaxs
13	mag’upat -bosh kohin
14	pardezbon – bog‘-rog‘lar, xiyobonlar ustidan nazoratchi
15	xutav-?

Xulosa qilib aytganda, VI asrning 70-yillaridan VIII asr boshlariga qadar, qariyb 170 yil davomida Sug‘d vohasi hukmdorligi Turk xoqonligi tarkibida mavjud bo‘lgan bo‘lsa-da, nisbiy mustaqillikka ega siyosiy boshqaruv tizimini saqlab qolishga muvaffaq bo‘lgan. Ushbu davrda Sug‘dda mahalliy boshqaruv shakllari bilan bir qatorda xoqonlik siyosiy tuzilmalariga xos unvonlar ham qo‘llanilgan. Unvonlar tizimi Sug‘d konfederatsiyasiga kiruvchi barcha hududlarda umumiylikka ega bo‘lgan bo‘lib, faqat yirik markazlar (masalan, Samarqand, Buxoro, Kesh)dagi boshqaruv unvonlarida daraja farqlari kuzatiladi.

Tanga-pul tizimi esa bu davr siyosiy mustaqillik va sarkorlik ramzi sifatida namoyon bo‘lgan: ayrim hukmdorlar o‘z nomidan, ayrimlari esa Turk xoqonlari yoki xotunlar nomidan tangalar zarb ettirish orqali o‘z suverenitetini ifodalagan. Tangalarda mahalliy unvonlar (ixshid, afshin, ispahbod) bilan birga xoqonlik xonadoniga oid unvonlar qayd etilishi Sug‘d vohasidagi siyosiy-huquqiy murakkablik va dual boshqaruv tizimini aks ettiradi. Umuman olganda, Sug‘d vohasining siyosiy-madaniy tarixida unvonlar tizimi muhim o‘rin tutgan bo‘lib. U vohaning ichki siyosiy tuzilmasini, tashqi suverenitetini va Turk xoqonligi bilan bo‘lgan murakkab aloqalarini yoritishda muhim manba vaifasini bajaradi.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Boboyarov G‘. G‘arbiy Turk xoqonligi davlat tuzumi. – Toshkent: Yangi Nashr, 2018. - 356 b.
2. Boboyorov G‘. Sug‘diycha yozuvli “Xoqon” va “Xotun” unvonli muhrlar // “XXI asr: fan va ta’lim masalalari” ilmiy elektron jurnali, 2020, №3.
3. Gömeç S. Kök Türkçe yazılı belgelerde yer alan unvanlar. – Anqara, 2000
4. Кубатин А.В. Система титулов в Тюркском каганате. Генезис и преемственность. – Toshkent: Yangi Nashr, 2016. – 192 c.
5. Кубатин А.В. Древнетюркские термины в согдийских документах горы Муг. /Научный журнал, Москва, №3(14), 2014. – С. 12-23
6. Otaxo‘jayev A. İlk o‘rta asrlar Markaziy Osiyo sivilizatsiyasida turk-sug‘d munosabatlari. - Toshkent: ART-FLEX, 2010.-220 b.
7. Sulaymonova. Sug‘d vohasida G‘arbiy Turk xoqonligining boshqaruvi. PhD dissertatsiyasi. – Qarshi, 2022.-156 b.
8. Sandiboyev A.N. Maymurg‘ ilk o‘rta asrlarda. –Zomin: Zominnashr, 2021.-204 b.
9. Смирнова О. И. Сводный каталог согдийских монет. –Москва: Наука, 1981. -548 С.
10. Смирнова О. И. Очерки из истории Согда. –Москва: Наука, 1970.-С. 290
11. G‘oyibov B. Sug‘d tarixidan lavhalar. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2020. – 192 c.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,
Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O'zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO'YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o'ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to'liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o'qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to'liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo'lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o'zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo'lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so'zdan ko'p bo'lmagan shaklda bo'lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so'zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snoskalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo'minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o'rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o'zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma'lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko'chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas'uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
 - Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmemelidir.
 - Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
 - Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalden yazar(lar) sorumludur.
 - Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
 - Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
 - Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKÖLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 20-oktabrda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 24-oktabrda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozı. Shartlı bosma tabog‘ı –9.

Adadı 15 nusxa. Buyurtma №742

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004